

Socialnämnden

Sammanträdesdag

2022-09-27

§ 96

Remissvar gällande handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet (SOU 2022:11)

Dnr Son 2022/424

Beslut

1. Socialnämnden överlämnar yttrandet till Socialdepartementet som svar på remissen.
2. Beslut tas med omedelbar justering.

Ärendet i korthet

Järfälla kommun utgör en av de remissinstanser som har blivit tillfrågad att lämna synpunkter på handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet. Svaret ska vara Socialdepartementet tillhanda senast den 29 september 2022.

Handlingar

1. Tjänsteskrivelse till socialnämnden 2022-09-27 - Remissvar gällande handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet (SOU 2022:11)
2. Socialförvaltningens yttrande daterad 2022-08-01
3. Remiss av SOU 2022:11 - Handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för döva och personer med dövblindhet

Socialnämndens behandling

Beslutsgång

Ordföranden (M) konstaterar att socialnämnden beslutar i enlighet med socialförvaltningens förslag.

Beslutet ska skickas till

Socialdepartementet

Jenny Wilhelmsson

Lotta Erlandsson

Katarina Jonsson

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

YTTRANDE

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Dnr Son 2022/424248
Dnr Son 2022/424
Dnr regeringskansliet S2022/01621

Remissvar gällande handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet (SOU 2022:11)**Sammanfattning**

Järfälla kommun och socialförvaltningen stödjer utredningens förslag i sin helhet. Förvaltningen avser att flera förslag bidrar till en mer sammanhållen och tydlig struktur för tolktjänsten och att detta i sin tur kan förenkla för den enskilde som är i behov av tjänsterna. Flera åtgärder syftar till en fortsatt långsiktig utveckling av tolktjänsten och utgör förslag på uppdrag som ska genomföras. Det går i dagsläget inte att ta ställning till effekterna av dessa uppdrag utan här välkomnar förvaltningen resultatet av de uppföljningar som föreslås genomföras.

I det följande kommenterar förvaltningen de förslag som det finns synpunkter kring.

Avsnittsvisa kommentarer*Förslag om en ny lag*

När det gäller förslaget om en ny lag vill förvaltningen tillägga följande. Vardagstolkning som regionerna ansvarar för innefattar inte bara tolkning inom hälso- och sjukvården utan även t.ex. situationer på fritiden. Vidare är döva, hörselskadade och personer med dövblindhet inte patienter med ett vård- och omsorgsbehov utan individer i behov av en kommunikationstjänst. Den nya lagen skulle innebära ett förtydligande där tolktjänstfrågor inte sammanblandas med hälso- och sjukvårdsfrågor utan istället fokuserar på tillgänglighets- och språkperspektivet. Mot denna bakgrund stödjer förvaltningen förslaget om att regionens ansvar för tolktjänst för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet ska regleras i en ny lag som är skild från hälso- och sjukvårdslagen (HSL).

Utredningen föreslår att regionerna ska få en utökad serviceskyldighet gentemot döva, hörselskadade och personer med dövblindhet och utgöra en sambandscentral för all tolktjänst för målgruppen. Vid de tillfällen den enskilde vänder sig till regionens tolkcentral och är i behov av en tolktjänst som annan myndighet ansvarar för kan myndigheten med betalningsansvar och regionen ingå en överenskommelse om att tolkcentralen ska

tillhandahålla tolkning. Förvaltningen stödjer detta förslag mot bakgrund av att de tolktjänster som lyfts i utredningen sällan nyttjas inom kommunen och till följd av detta saknas det praktisk erfarenhet av att administrera och samordna de tjänsterna. Regionerna har, till skillnad mot kommunerna, en upparbetad kompetens på området och en etablerad regional förankring. Mot denna bakgrund anser förvaltningen att regionerna har bäst förutsättningar att samordna dessa frågor.

Ett samlat och förstärkt stöd i arbetslivet

Utredningen föreslår att det allmännas stöd till tolk i arbetslivet samlas hos Arbetsförmedlingen inom ramen för en särskild insats om bidrag till tolk för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet. Förvaltningen anser att en sådan ordning minskar gränsdragningsproblematiken och skapar tydlighet för den enskilde. Förslaget tillstyrks även då det skapar förutsättningar för hörselskadade att delta i arbetslivet på lika villkor.

Förvaltningen delar utredningen synpunkt att den administrativa processen behöver utvärderas för att fastställa om insatsen möter de behov som arbetsgivare och tolkanvändare har. För att förslaget ska få den effekt som avses behöver Arbetsförmedlingen se över sina administrativa rutiner för tolkstöd i arbetslivet så att dessa är lätthanterliga för både arbetsgivare och tolkanvändare.

Analys av regiongemensam distanstolkningsfunktion

Förvaltningen stödjer förslaget om att utreda möjligheten att inrätta en nationellt samordnad distanstolkningsfunktion. Förvaltningen ser fördelar med att även kommunen skulle kunna nyttja denna tjänst. Precis som utredningen lyfter, vill förvaltningen betona vikten av att tjänsten är lättillgänglig och uppfyller de säkerhetskrav som regioner och kommuner ställer på möten där känsliga personuppgifter hanteras.

Åtgärder för att stärka tolkprofessionen

Utredningen lyfter behovet av att stärka tolkprofessionen och föreslår två uppdrag i linje med detta. Det första uppdraget handlar om att genomföra en förnyad analys av behovet av tolkar och att se över hur befintliga utbildningar möter de behov som finns. Detta ska genomföras år 2023-2028. Det andra uppdraget handlar om att den nationella funktionen för samordning av tolktjänstfrågor ska ta fram en plan för kontinuerlig och systematisk fortbildning och kompetensutveckling av tolkar. Detta ska genomföras år 2024-2025.

Förvaltningen stödjer genomförandet av dessa uppdrag med reservationen att uppdragen bör genomföras i linje med varandra. I dagsläget så har uppdragen olika tidsscheman. Förvaltningen tror dock att uppdragen kan tjäna på att analyseras i relation till varandra. Uppdragen har lite olika karaktär men det finns gemensamma beröringspunkter där analysen behöver ske samlat.

Åtgärder för ökad jämställdhet i arbetsmarknadspolitiska åtgärder

Arbetsförmedlingen föreslås få i uppdrag att kartlägga och analysera tillgång och träffsakerhet i arbetsmarknadspolitiska åtgärder som rör döva, hörselskadade och personer med dövblindhet utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Förvaltningen stödjer detta förslag men anser att analysen inte enbart behöver omfatta eventuella skillnader mellan män och kvinnor utan även innefatta ett intersektionellt perspektiv. Enligt detta perspektiv samspelar etnicitet, kön, ålder, klass med varandra. Faktorerna påverkar och förstärker varandra och kan bidra till ökad ojämlikhet. Utifrån detta synsätt upplever en inrikes född medelålders svensk man med funktionsnedsättning en annan form av utsatthet än en äldre kvinna med utländsk bakgrund som har samma funktionsnedsättning. Förvaltningen anser att det är tydligt att när exempelvis klass och etnicitet, utöver funktionsnedsättning, adderas till befintlig ojämställdhet fördjupas och vidgas problematiken väsentligt.

Ärendets handläggning

Godkännande av remissvaret beslutades av äldrenämnden 19 maj 2022. Föredragande har varit utredare på avdelningen lednings- och verksamhetsstöd, socialförvaltningen.

2022-08-01

Socialnämnden

Dnr Son 2022/424

Remissvar gällande handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet (SOU 2022:11)

Förslag till beslut

1. Socialnämnden överlämnar yttrandet till Socialdepartementet som svar på remissen

Ärendet i korthet

Järfälla kommun utgör en av de remissinstanser som har blivit tillfrågad att lämna synpunkter på handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet. Svaret ska vara Socialdepartementet tillhanda senast den 29 september 2022.

Handlingar

1. Socialförvaltningens tjänsteskrivelse daterad 2022-08-01
2. Socialförvaltningens yttrande daterad 2022-08-01
3. Remiss från Socialdepartementet, dnr S2022/01621
4. Handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet

Bakgrund

Regeringen beslutade den 30 juli 2020 att ge i uppdrag åt en särskild utredare att göra en fördjupad analys av förslagen i betänkandet En samlad tolktjänst- samordning och utveckling av tolktjänst för barndomsdöva, vuxendöva, hörselskadade och personer med dövblindhet (SOU 2011:8) samt i departementspromemorian Tolktjänst för vardagstolkning (dir.2020:79). Föreliggande handlingsplan har tagits fram mot bakgrund av denna analys.

Analys

I syfte att förtydliga och förstärka regionernas ansvar föreslår utredningen att en ny lag om tolktjänst för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet ersätter den nuvarande regleringen i hälso- och sjukvårdslagen om tolktjänst för vardagstolkning. I den nya lagen föreslås att arbetslivstolkning och myndighetstolkning inte längre ska omfattas av begreppet vardagstolkning. Vidare ska det bland annat framgå att tolktjänsten ska utformas och genomföras i samråd med den enskilde. Att regionen har samordningsansvar av övrig tolktjänst och att viss ledsagning ska ingå i tolktjänst för personer med dövblindhet. Den nya lagen ska börja gälla från och med den 1 januari 2024

Utredningen föreslår även att statsbidraget till regionerna för tolktjänst för vardagstolkning från 2024 räknas upp från 74 350 000 kronor till 115 420 000 kronor. Statsbidraget ska fördelas utifrån nuvarande fördelningsmodell och ska ses över innan år 2028.

Arbetsförmedlingen föreslås ta över regionernas ansvar för tolkning i arbetslivet. Den nya insatsen innebär att arbetsgivaren eller den som har kostnader för tolk ska få bidrag om högst 10 basbelopp per person varje år och lägre om personen arbetar deltid. Ansvar för eventuellt ytterligare kostnader åvilar arbetsgivaren. Insatsen personligt biträde ska inte längre betala kostnaden för tolk. Utredningen föreslår att förslaget ska börja gälla den 1 januari 2024 och följas upp tre år efter dess införande.

Även förutsättningarna för att reglera, organisera och finansiera ett samlat tolkstöd i utbildningen för vuxna föreslås se över under åren 2022-2025.

Enligt utredningen har behovet av tolkning på distans ökat under covid-19-pandemin och möjligheten att få tjänsten varierar mellan regionerna. Utredaren vill därför se över möjligheten till en nationell distanstolkningsfunktion på regional nivå. Detta ska göras av den nationella funktionen för samordning av tolktjänstfrågor i samråd med berörda parter under åren 2024-2026. Även Post och telestyrelsen ska få i uppdrag att undersöka behovet av skrivtolk på distans utan bokning.

Stärkta förutsättningar för innovation och teknikutveckling lyfts fram i utredningen. I linje med detta föreslås att verket för innovationssystem (Vinnova) ska leda och samordna befintliga och tillkommande aktörer inom området språkteknologi. Den nationella funktionen för samordning av tolktjänstfrågor ska följa Vinnovas arbete .

En satsning ska även göras av Institutet för språk och folkminnen (Isof) för att öka genomförandetakten i att kartlägga, systematisera och dokumentera det svenska teckenspråket för att tillgängliggöra språket som data. Ovanstående uppdrag ska göras under åren 2023- 2028.

Enligt utredningen har antalet tolkanvändare ökat de senaste åren samtidigt som antalet sökande till tolkutbildningar har minskat. Mot bakgrund av detta föreslås att lämplig myndighet ska följa upp det framtida behovet av teckenspråks- och dövblindtolkar samt skrivtolkar. Uppföljningen ska även innefatta behoven av döva teckenspråkstolkare och teckenspråkstolkklärare. Vidare ska befintliga utbildningar ses över i syfte att komma med förbättringsförslag. Detta ska göras under åren 2023-2028.

I linje med ovanstående föreslås den nationella funktionen för samordning av tolktjänstfrågor ansvara för att stärka samordningen gällande kompetensutvecklingen för tolkar. Funktionen ska utveckla och sammanställa en plan för kontinuerlig och systematisk fortbildning och kompetensutveckling av tolkar samt föreslå hur den kan finansieras. Detta ska göras under åren 2024-2025.

Behovet av en enhetlig reglering av administrativa frågor för tolkar lyfts i utredningen. En översyn föreslås genomföras för att säkerställa att regler och administration är samma för alla tolkar så långt det är möjligt. Detta ska göras under åren 2023-2028.

Utredningen har beaktat jämställdhets- och barnperspektivet genom att undersöka om det föreligger skillnader mellan hur män och kvinnor får tolktjänst. Vidare har utredningen undersökt om tolkanvändare är trygga med att berätta om känsliga situationer, exempelvis våldsutsatthet, för myndigheter. Även barn och unga som får stöd av tolk och deras möjligheter att vara med i samhället på lika villkor har analyserats. Utredningens slutsats är att den data som finns inte går att bryta ner specifikt på gruppen tolktjänstanvändare. Arbetsförmedlingen föreslår därför få i uppdrag att kartlägga och analysera om kvinnor i målgruppen får samma kvalitativa stöd i samma omfattning som män med samma funktionsnedsättning får.

Vidare ska lämplig myndighet få i uppdrag att utreda om och i så fall hur kompetensen och stödet till våldsutsatta kvinnor i målgruppen kan stärkas och organiseras nationellt. Bakgrunden är att tolktjänstens nuvarande utbud inte möter det behov av stöd som kan finnas i en akut, komplex och integritetskänslig situation som våldsutsatthet kan medföra. Dessa kommunikativa barriärer kan i sin tur försvåra för den enskilde som upplever våldsutsatthet att söka stöd.

Den nationella funktionen för samordning av tolktjänstfrågor ska få i uppdrag att i samråd med berörda organisationer och myndigheter genomföra en fördjupad analys om barns och ungas erfarenheter och behov av tolktjänst. Uppdraget ska även innefatta att ta fram ett kunskapsunderlag och ge förslag på åtgärder. Dessa uppdrag ska genomföras under åren 2023-2025.

Enligt utredningen saknas det en samlad, nationell överblick av tolktjänsten vilket i sin tur försvårar möjligheten till uppföljning och utveckling. Därför föreslås inrättandet av en nationell funktion för samordning av tolktjänstfrågor. Funktionen ska bland annat tillhandahålla information och sammanställa statistik, samt ta fram ett nationellt system för uppföljning. Senast år 2028 ska föreliggande handlingsplan följas upp.

Barnkonsekvensanalys

En särskild bestämmelse om ”barnets bästa” föreslås införas i den nya lagen om tolktjänst för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet. Enligt utredningen innebär detta ett stärkt barnrättsperspektiv i tolktjänsten. Vidare bedöms utredningens förslag om att vardagstolkning inte ska omfatta myndighetstolkning och arbetslivstolkning medföra positiva effekter för barn då flera resurser frigörs för tolktjänst i situationer på fritiden och föreningslivet.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Utredningens förslag innebär inte någon förändring av kommunernas ansvar för att använda och bekosta tolk. Dock kan den nya lagen i praktiken innebära att de faktiska kostnaderna för tolkning vid kommunala myndigheter ökar eftersom regionerna i viss utsträckning tar ansvar för denna typ av tolsituationer idag. Enligt utredningen har regionerna betalat cirka 36 000 000 kronor för en kategori tolkupdrag under benämningen ”samhällsservicerelaterade” som bland annat omfattar kontakter med Arbetsförmedlingen, Migrationsverket och socialtjänsten. I och med att den nya lagen förtydligar vad som ingår, respektive inte ingår i begreppet ”vardagstolkning” kan kommunernas tolkkostnader i viss utsträckning

komma att påverkas. Dock är de ekonomiska konsekvenserna svåra att fastställa i detalj och utredningen går inte närmre in på det i och med att kommunernas ansvar för tolk inte ändras i sak.

Slutsatser

Socialnämnden beslutar att överlämna socialförvaltningens yttrande såsom sitt eget till Socialdepartementet som remissvar på handlingsplanen.

Jenny Wilhelmsson
socialdirektör

Lotta Erlandsson
avdelningschef

Beslutet ska skickas till

Jenny Wilhelmsson
Socialdepartementet
Lotta Erlandsson
Katarina Jonsson

Äldrenämnden

Sammanträdesdag

2022-09-22

§ 65

Remissvar gällande handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet (SOU 2022:11)

Dnr Äld 2022/248

Beslut

1. Äldrenämnden överlämnar yttrandet till Socialdepartementet som svar på remissen.

Ärendet i korthet

Järfälla kommun utgör en av de remissinstanser som har blivit tillfrågad att lämna synpunkter på handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet. Svaret ska vara Socialdepartementet tillhanda senast den 29 september 2022.

Handlingar

1. Tjänsteskrivelse till äldrenämnden 2022-09-22 - Remiss av SOU 2022:11 - Handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten
2. Yttrande över remiss SOU 2022:11 – Handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten
3. Handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet

Äldrenämndens behandling

Beslutsgång

Ordföranden (KD) konstaterar att äldrenämnden beslutar i enlighet med socialförvaltningens förslag.

Beslutet ska skickas till

Socialdepartementet

Jenny Wilhelmsson

Anneli Lagerberg

Katarina Jonsson

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

YTTRANDE

2022-08-01

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Dnr Äld 2022/248248
Dnr Son 2022/424
Dnr regeringskansliet S2022/01621

Remissvar gällande handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet (SOU 2022:11)

Sammanfattning

Järfälla kommun och socialförvaltningen stödjer utredningens förslag i sin helhet. Förvaltningen avser att flera förslag bidrar till en mer sammanhållen och tydlig struktur för tolktjänsten och att detta i sin tur kan förenkla för den enskilde som är i behov av tjänsterna. Flera åtgärder syftar till en fortsatt långsiktig utveckling av tolktjänsten och utgör förslag på uppdrag som ska genomföras. Det går i dagsläget inte att ta ställning till effekterna av dessa uppdrag utan här välkomnar förvaltningen resultatet av de uppföljningar som föreslås genomföras.

I det följande kommenterar förvaltningen de förslag som det finns synpunkter kring.

Avsnittsvisa kommentarer

Förslag om en ny lag

När det gäller förslaget om en ny lag vill förvaltningen tillägga följande. Vardagstolkning som regionerna ansvarar för innefattar inte bara tolkning inom hälso- och sjukvården utan även t.ex. situationer på fritiden. Vidare är döva, hörselskadade och personer med dövblindhet inte patienter med ett vård- och omsorgsbehov utan individer i behov av en kommunikationstjänst. Den nya lagen skulle innebära ett förtydligande där tolktjänstfrågor inte sammanblandas med hälso- och sjukvårdsfrågor utan istället fokuserar på tillgänglighets- och språkperspektivet. Mot denna bakgrund stödjer förvaltningen förslaget om att regionens ansvar för tolktjänst för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet ska regleras i en ny lag som är skild från hälso- och sjukvårdslagen (HSL).

Utredningen föreslår att regionerna ska få en utökad serviceskyldighet gentemot döva, hörselskadade och personer med dövblindhet och utgöra en sambandscentral för all tolktjänst för målgruppen. Vid de tillfällen den enskilde vänder sig till regionens tolkcentral och är i behov av en tolktjänst som annan myndighet ansvarar för kan myndigheten med betalningsansvar och regionen ingå en överenskommelse om att tolkcentralen ska

tillhandahålla tolkning. Förvaltningen stödjer detta förslag mot bakgrund av att de tolktjänster som lyfts i utredningen sällan nyttjas inom kommunen och till följd av detta saknas det praktisk erfarenhet av att administrera och samordna de tjänsterna. Regionerna har, till skillnad mot kommunerna, en upparbetad kompetens på området och en etablerad regional förankring. Mot denna bakgrund anser förvaltningen att regionerna har bäst förutsättningar att samordna dessa frågor.

Ett samlat och förstärkt stöd i arbetslivet

Utredningen föreslår att det allmännas stöd till tolk i arbetslivet samlas hos Arbetsförmedlingen inom ramen för en särskild insats om bidrag till tolk för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet. Förvaltningen anser att en sådan ordning minskar gränsdragningsproblematiken och skapar tydlighet för den enskilde. Förslaget tillstyrks även då det skapar förutsättningar för hörselskadade att delta i arbetslivet på lika villkor.

Förvaltningen delar utredningen synpunkt att den administrativa processen behöver utvärderas för att fastställa om insatsen möter de behov som arbetsgivare och tolkanvändare har. För att förslaget ska få den effekt som avses behöver Arbetsförmedlingen se över sina administrativa rutiner för tolkstöd i arbetslivet så att dessa är lätthanterliga för både arbetsgivare och tolkanvändare.

Analys av regiongemensam distanstolkningsfunktion

Förvaltningen stödjer förslaget om att utreda möjligheten att inrätta en nationellt samordnad distanstolkningsfunktion. Förvaltningen ser fördelar med att även kommunen skulle kunna nyttja denna tjänst. Precis som utredningen lyfter, vill förvaltningen betona vikten av att tjänsten är lättillgänglig och uppfyller de säkerhetskrav som regioner och kommuner ställer på möten där känsliga personuppgifter hanteras.

Åtgärder för att stärka tolkprofessionen

Utredningen lyfter behovet av att stärka tolkprofessionen och föreslår två uppdrag i linje med detta. Det första uppdraget handlar om att genomföra en förnyad analys av behovet av tolkar och att se över hur befintliga utbildningar möter de behov som finns. Detta ska genomföras år 2023-2028. Det andra uppdraget handlar om att den nationella funktionen för samordning av tolktjänstfrågor ska ta fram en plan för kontinuerlig och systematisk fortbildning och kompetensutveckling av tolkar. Detta ska genomföras år 2024-2025.

Förvaltningen stödjer genomförandet av dessa uppdrag med reservationen att uppdragen bör genomföras i linje med varandra. I dagsläget så har uppdragen olika tidsscheman. Förvaltningen tror dock att uppdragen kan tjäna på att analyseras i relation till varandra. Uppdragen har lite olika karaktär men det finns gemensamma beröringspunkter där analysen behöver ske samlat.

Åtgärder för ökad jämställdhet i arbetsmarknadspolitiska åtgärder

Arbetsförmedlingen föreslås få i uppdrag att kartlägga och analysera tillgång och träffsäkerhet i arbetsmarknadspolitiska åtgärder som rör döva, hörselskadade och personer med dövblindhet utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Förvaltningen stödjer detta förslag men anser att analysen inte enbart behöver omfatta eventuella skillnader mellan män och kvinnor utan även innefatta ett intersektionellt perspektiv. Enligt detta perspektiv samspelar etnicitet, kön, ålder, klass med varandra. Faktorerna påverkar och förstärker varandra och kan bidra till ökad ojämlikhet. Utifrån detta synsätt upplever en inrikes född medelålders svensk man med funktionsnedsättning en annan form av utsatthet än en äldre kvinna med utländsk bakgrund som har samma funktionsnedsättning. Förvaltningen anser att det är tydligt att när exempelvis klass och etnicitet, utöver funktionsnedsättning, adderas till befintlig ojämställdhet fördjupas och vidgas problematiken väsentligt.

2022-06-13

Äldrenämnden

Dnr Äld 2022/248

Remissvar gällande handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet (SOU 2022:11)

Förslag till beslut

1. Äldrenämnden överlämnar yttrandet till Socialdepartementet som svar på remissen.

Ärendet i korthet

Järfälla kommun utgör en av de remissinstanser som har blivit tillfrågad att lämna synpunkter på handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet. Svaret ska vara Socialdepartementet tillhanda senast den 29 september 2022.

Handlingar

1. Socialförvaltningens tjänsteskrivelse daterad 2022-06-13
2. Socialförvaltningens yttrande daterad 2022-08-01
3. Remiss från Socialdepartementet, dnr S2022/01621
4. Handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet.

Bakgrund

Regeringen beslutade den 30 juli 2020 att ge i uppdrag åt en särskild utredare att göra en fördjupad analys av förslagen i betänkandet En samlad tolktjänst- samordning och utveckling av tolktjänst för barndomsdöva, vuxendöva, hörselskadade och personer med dövblindhet (SOU 2011:8) samt i departementspromemorian Tolktjänst för vardagstolkning (dir.2020:79). Föreliggande handlingsplan har tagits fram mot bakgrund av denna analys.

Analys

I syfte att förtydliga och förstärka regionernas ansvar föreslår utredningen att en ny lag om tolktjänst för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet ersätter den nuvarande regleringen i hälso- och sjukvårdslagen om tolktjänst för vardagstolkning. I den nya lagen föreslås att arbetslivstolkning och myndighetstolkning inte längre ska omfattas av begreppet vardagstolkning. Vidare ska det bland annat framgå att

tolktjänsten ska utformas och genomföras i samråd med den enskilde. Att regionen har samordningsansvar av övrig tolktjänst och att viss ledsagning ska ingå i tolktjänst för personer med dövblindhet. Den nya lagen ska börja gälla från och med den 1 januari 2024

Utredningen föreslår även att statsbidraget till regionerna för tolktjänst för vardagstolkning från 2024 räknas upp från 74 350 000 kronor till 115 420 000 kronor. Statsbidraget ska fördelas utifrån nuvarande fördelningsmodell och ska ses över innan år 2028.

Arbetsförmedlingen föreslås ta över regionernas ansvar för tolkning i arbetslivet. Den nya insatsen innebär att arbetsgivaren eller den som har kostnader för tolk ska få bidrag om högst 10 basbelopp per person varje år och lägre om personen arbetar deltid. Ansvar för eventuellt ytterligare kostnader åvilar arbetsgivaren. Insatsen personligt biträde ska inte längre betala kostnaden för tolk. Utredningen föreslår att förslaget ska börja gälla den 1 januari 2024 och följas upp tre år efter dess införande.

Även förutsättningarna för att reglera, organisera och finansiera ett samlat tolkstöd i utbildningen för vuxna föreslås se över under åren 2022-2025.

Enligt utredningen har behovet av tolkning på distans ökat under covid-19-pandemin och möjligheten att få tjänsten varierar mellan regionerna. Utredaren vill därför se över möjligheten till en nationell distanstolkningsfunktion på regional nivå. Detta ska göras av den nationella funktionen för samordning av tolktjänstfrågor i samråd med berörda parter under åren 2024-2026. Även Post och telestyrelsen ska få i uppdrag att undersöka behovet av skrivtolk på distans utan bokning.

Stärkta förutsättningar för innovation och teknikutveckling lyfts fram i utredningen. I linje med detta föreslås att verket för innovationssystem (Vinnova) ska leda och samordna befintliga och tillkommande aktörer inom området språkteknologi. Den nationella funktionen för samordning av tolktjänstfrågor ska följa Vinnovas arbete.

En satsning ska även göras av Institutet för språk och folkminnen (Isof) för att öka genomförandetakten i att kartlägga, systematisera och dokumentera det svenska teckenspråket för att tillgängliggöra språket som data. Ovanstående uppdrag ska göras under åren 2023- 2028.

Enligt utredningen har antalet tolkanvändare ökat de senaste åren samtidigt som antalet sökande till tolkutbildningar har minskat. Mot bakgrund av detta föreslås att lämplig myndighet ska följa upp det framtida behovet av teckenspråks- och dövblindtolkar samt skrivtolkar. Uppföljningen ska även innefatta behoven av döva teckenspråkstolkar och teckenspråkstolkklärare. Vidare ska befintliga utbildningar ses över i syfte att komma med förbättringsförslag. Detta ska göras under åren 2023-2028.

I linje med ovanstående föreslås den nationella funktionen för samordning av tolktjänstfrågor ansvara för att stärka samordningen gällande kompetensutvecklingen för tolkar. Funktionen ska utveckla och sammanställa en plan för kontinuerlig och systematisk fortbildning och kompetensutveckling av tolkar samt föreslå hur den kan finansieras. Detta ska göras under åren 2024-2025.

Behovet av en enhetlig reglering av administrativa frågor för tolkar lyfts i utredningen. En översyn föreslås genomföras för att säkerställa att regler och administration är samma för alla tolkar så långt det är möjligt. Detta ska göras under åren 2023-2028.

Utredningen har beaktat jämställdhets- och barnperspektivet genom att undersöka om det föreligger skillnader mellan hur män och kvinnor får tolktjänst. Vidare har utredningen undersökt om tolkanvändare är trygga med att berätta om känsliga situationer, exempelvis våldsutsatthet, för myndigheter. Även barn och unga som får stöd av tolk och deras möjligheter att vara med i samhället på lika villkor har analyserats. Utredningens slutsats är att den data som finns inte går att bryta ner specifikt på gruppen tolktjänstanvändare. Arbetsförmedlingen föreslår därför få i uppdrag att kartlägga och analysera om kvinnor i målgruppen får samma kvalitativa stöd i samma omfattning som män med samma funktionsnedsättning får.

Vidare ska lämplig myndighet få i uppdrag att utreda om och i så fall hur kompetensen och stödet till våldsutsatta kvinnor i målgruppen kan stärkas och organiseras nationellt. Bakgrunden är att tolktjänstens nuvarande utbud inte möter det behov av stöd som kan finnas i en akut, komplex och integritetskänslig situation som våldsutsatthet kan medföra. Dessa kommunikativa barriärer kan i sin tur försvåra för den enskilde som upplever våldsutsatthet att söka stöd.

Den nationella funktionen för samordning av tolktjänstfrågor ska få i uppdrag att i samråd med berörda organisationer och myndigheter genomföra en fördjupad analys om barns och ungas erfarenheter och behov av tolktjänst. Uppdraget ska även innefatta att ta fram ett kunskapsunderlag och ge förslag på åtgärder. Dessa uppdrag ska genomföras under åren 2023-2025.

Enligt utredningen saknas det en samlad, nationell överblick av tolktjänsten vilket i sin tur försvårar möjligheten till uppföljning och utveckling. Därför föreslås inrättandet av en nationell funktion för samordning av tolktjänstfrågor. Funktionen ska bland annat tillhandahålla information och sammanställa statistik, samt ta fram ett nationellt system för uppföljning. Senast år 2028 ska föreliggande handlingsplan följas upp.

Barnkonsekvensanalys

En särskild bestämmelse om ”barnets bästa” föreslås införas i den nya lagen om tolktjänst för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet. Enligt utredningen innebär detta ett stärkt barnrättsperspektiv i tolktjänsten. Vidare bedöms utredningens förslag om att vardagstolkning inte ska omfatta myndighetstolkning och arbetslivstolkning medföra positiva effekter för barn då flera resurser frigörs för tolktjänst i situationer på fritiden och föreningslivet.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Utredningens förslag innebär inte någon förändring av kommunernas ansvar för att använda och bekosta tolk. Dock kan den nya lagen i praktiken innebära att de faktiska kostnaderna för tolkning vid kommunala myndigheter ökar eftersom regionerna i viss utsträckning tar ansvar för denna typ av tolksituationer idag. Enligt

utredningen har regionerna betalat cirka 36 000 000 kronor för en kategori tolkuppdrag under benämningen ”samhällsservicerelaterade” som bland annat omfattar kontakter med Arbetsförmedlingen, Migrationsverket och socialtjänsten. I och med att den nya lagen förtydligar vad som ingår, respektive inte ingår i begreppet ”vardagstolkning” kan kommunernas tolkkostnader i viss utsträckning komma att påverkas. Dock är de ekonomiska konsekvenserna svåra att fastställa i detalj och utredningen går inte närmre in på det i och med att kommunernas ansvar för tolk inte ändras i sak.

Slutsatser

Äldrenämnden beslutar att överlämna socialförvaltningens yttrande såsom sitt eget till Socialdepartementet som remissvar på handlingsplanen.

Jenny Wilhelmsson
socialdirektör

Anneli Lagerberg
avdelningschef

Beslutet ska skickas till

Jenny Wilhelmsson
Socialdepartementet
Anneli Lagerberg
Katarina Jonsson